

EL CRISTO ESPAÑA

SETMANARI CARLISTA ILUSTRAT

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

EN BARCELONA: trimestre. . . . . 4 pesseta

FORA: . . . . . 1'25

ULTRAMAR Y EXTRANGER

Trimestre. . . . . 2'50 pessetas

Número corrent: 5 céntims.

ADMINISTRACIÓ:

EN LA BIBLIOTECA TRADICIONALISTA

RONDA DE LA UNIVERSITAT N.º 14

APARTAT DE CORREUS 147

Teléfono núm. 1150

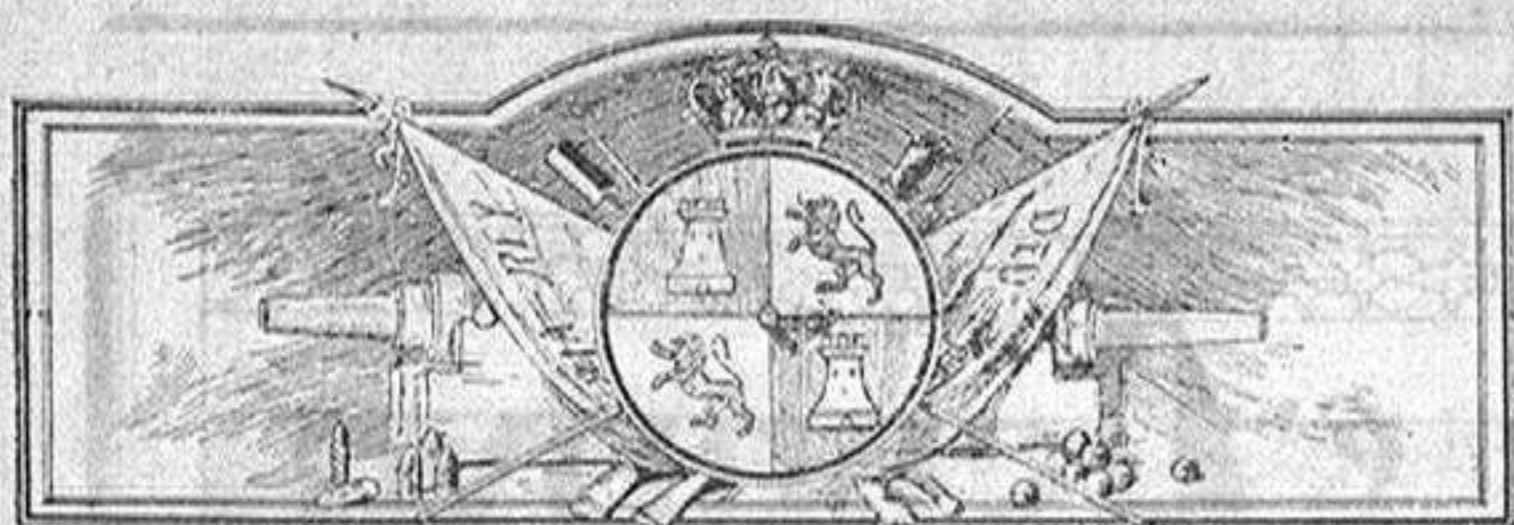
Número atrassat: 10 céntims.

SEMBLANSA

Molt me semblo á D. Antón
y estich segú, com hi ha mon
que pensarán molts bergants:
—¡tal vegada son germans!—

NOSTRE CRITERI

No pensém constituïrnos mestres, ni molt menos desitjém provocar polèmica ab un periòdich que té en nosaltres tanta simpatia y estimació com *El Centro*, de Valencia, al permétrems recullir algunas apreciacions que van apareixe en lo número 220 de dit setmanari.

Som los primers en reconeixer l' excelent esperit carlista, que informa los actes de tots y cada un de los redactors de *El Centro*, periòdich del qual hem dit—y no 'ns pesa—en *El Estandarte Real* qu' era un dels que «més y millor s' ajustavan al temperament carlista».

¿Quál fou l' origen de nostra apreciació, en la que no hi havia cap excés d' adulació?

L' esperit bélich—permétem la frase—que sempre dominá en tots sos escrits.

¿Y d' ahont procedía tal opinió per nosaltres formulada?

No d' altre cosa que del molt conveniut que estém de que tot quant tinga tendència á recordar á nostres correligionaris las passadas glorias 'ls ha de ser simpálich y motiu d' entusiasme per nostres masses, apasionadas hasta 'l deliri y tal vegada un xich massa exaltadas, perque han cobrat lo ser y han sigut educadas entre 'l bramar de las batallas y l' olor de la pólvora.

Avuy com ahir y demá com avuy, creurém sempre que la Comunió carlista está encarnada en las ideas religiosas, en las de Patria y en las realistas, que hem heradat dels heróichs defensors de la Independencia espanyola y dels drets del Rey.

Tres lluytas sangrentas te fetas lo partit carlista, y á pesar de la sanch derramada, dels sacrificis realisats y de tantas vidas inmoládas, no ha vist coronats sos esforços ab lo logro de sas esperansas. ¿Han disminuït aquestas á pesar de las contrarietats sufridas? ¿Ha decaïgut l' entusiasme en los carlistas de cor, perque en una y en altre guerra haigin vist caurer per terra sos més daurats ensomnis? ¿Creuhen, després dels contra temps suferts, que es acabada sa missió? No, y mil vegadas no; que si aixís pensessim, haguera deixat de existir nostre partit, y á semblansa de las agrupacions que naixen sense vida per faltalshi lo calor y la savia que la sosté, haguera caïgut al primer contratemps, y dels homes y de las hassanyas que aquests homes realisaren en lo curs de set anys d' afanyosa lluyta, no 'n quedaria més que 'l recort consignat en l' Historia y 'l que guardarían los descendents d' aquells braus defensors del Altar y del Trono.

Perque la obra comensada per nostres avis no lográ un éxit felís, es perque continuaren sos fills y nosaltres hem seguit alentant per las mateixas ideas que á n'ells los portáren al sacrifici y a la mort.

Lluny d' abominar dels procediments que emplearen nostres antecessors, nos hem acullit als mateixos quant la Providencia ho ha disposat aixís, sense que 'ns haigi semblat may, ni per un moment, que pretendre rescatar un trono ab las armas era abusiú y depresiú á

la vegada, donchs si la forsa no 's doblégava devant del dret, era precís imposar lo dret fent us de la forsa.

¡Que 'ls poders qu' aixecan y sostenen las bayonetas, á cops de bayoneta cauhen! nos diu *El Centro* en son número citat.

No per ser bonica la frase es exacta en lo sentit absolut de la paraula, y no podém, per lo tant, admétre-la com vritat fixa, majorment quant l' Historia 'ns ofereix cassos de poders llegítims que 's consolidaren ab la forsa de las armas, no prohibeix son empleo l' Iglesia y hasta 'ls mateixos Pontífices s' han acullit á la mateixa quant s' ha tractat de la defensa de drets trepitjats ó de creencias atacadas.

Y á las bayonetas han corregut y recurrirán sempre los pobles, per molt civilisats y católichs que sigan, sempre que un poder ilegítim tracti de trepitjar sos furs ó d' invadir son territori.

Solsament, donchs, reconeixent en los governs liberals presents y futurs una legalitat del tot llegítima, podríam renunciar á procediments que, si per la forsa de las circunstancias avuy resultarían temeraris, no han caygut ni es possible cayguin en desús.

Diu més encara nostre ilustrat company de Valencia: que no vol que á Don Carlos l' aixequin las bayonetas, sino los cors, perque 'ls cors respectan lo dret y lo dret fa forts als governs.

Conformes del tot, si haguessim de tractar ab cors tan nobles que á una sola indicació del que posseheix lo dret se rendissin á aquest y no fessin necessarias las bayonetas.

De sobras sabém qu' aixó no succeheix aixís, y per lo mateix no acceptém un criteri tant optimista.

Que 'l dret fa forts als governs, es molt cert; però no en tals termes que sens l' ajuda de la forsa puguin fer frente á las agrupacions tumultuosas que, ab esperit de llibertinatje, apenas obeheixen cap més imposició que la forsa.

¿Es aixó dir que nosaltres, ó millor *El Estandarte Real*,—puig si per algú son estimadas com á genialitats nostras las afirmacions fetas, acceptém enterament la responsabilitat que per ellas nos cápiga,—es aixó dir que som enemichs de la política de pau y de convenciment y que per sistema som defensors de la guerra?

Molt lluny de nosaltres tal opinió.

Segons nostre sentir, lo bon carlista no deu ser partidari ni enemich de la lluyta armada.

Las circunstancias, portades per má providencial, son las que determinan lo més convenient.

Además, tením Jefe que ve obligat á carregar ab la responsabilitat de lo que mana, y si Ell, ab lo concell de las personas de sa confiansa, creu necessaria la guerra, tots debém ser guerrers, ó ajudar al felís succés d' aquella, y si se 'ns mana estar quiets, obligats vením á acátar la soberana decisió y á lluytar en lo terreno que 'ns fos senyalat.

Aquesta es nostra norma, y á n' ella hem de subjectar nostre conducta, sense que aixó signifiqui que dobléguem servilment lo criteri á pensar lo que pensi 'l Rey.

Partím del principi de que qui mana, *poguent manar*, sempre mana bé, y deixant aixís tota la responsabilitat á qui 'ns senyali 'l camí que seguir debém, queda tranquila nostra conciencia, segurs d' encertar seguint al peu de la lletra lo manat pe 'ls superiors.

Aixís, per exemple, y encara que siga baixar á un terreno vulgar, però práctic, suposém que avuy se li ocorre á qui pot manar á sos súbdits que surtin á cam-

panya. Nosaltres creuríam ó no creuríam inoportuna tal ordre; però la acataríam sens reparo, seguríssims de que aquell qu' está en lo cim veu molt més que 'ls que habitém la vall, y persuadits d' aixó y pensant que *per algo* s' havia disposat l' alsament, l' apoyaríam ab totas nostras forsas.

Pensar d' altre manera es, á nostre modo de veurer, faltar á la obediencia y sumissió qu' hem jurat al Jefe; y predicar las teorías que 's desprenen de las frases de nostre estimat company *El Centro*, podría créurers per alguns qu' es rebaixar lo mérit dels que pretengueren alsar á Don Cárlos imposant lo dret per la forsa, que volgueren aixecar y sostenir un poder ab las bayonetas, ben segurs de que una vegada al trono, no l' havían d' enderrocar altres bayonetas, y que per fi, si be desitjavan, com desitjém tots, que á Don Cárlos l' alsessin los cors, reconeixían y reconeixém també nosaltres que pot arribá 'l cas, Deu sab si próxim ó remot, de que sigan menester los proyectils de guerra per imposarse als cors refractaris á acceptar una situació que després de coneguda serían los primers en acullir de bon grat y estimar ab passió.

No se pretengui deduhir de nostras afirmacions y judicis que fem una apología incondicional de la guerra.

Ja hem indicat no ser aquesta nostra intenció, majorment quant, si en nostra má estiguessin avuy los destins del partit carlista, no havíam de deixar sentir lo corn que cridés las forsas al combat. Sols nos hem proposat fer constar que si gustosíssims y sense cap violencia acceptém l' actual sistema de propaganda, per creurel, en nostre humil criteri, lo més acertat y lo únich possible, 'ns sembla oportú no refugir jamay la responsabilitat que per lo passat 'ns pugui cabre, ni allunyar del pensament de nostres correigionaris la possibilitat de que vingui un demá que recordi l' ahir de nostra historia contemporánea.

Més encara: de igual manera que deixaría de tenir rahó de ser nostre partit sens la idea relligiosa que 'l nutreix, ni poch ni molt s' imposaría á nostres adversaris y havia de perdre gran part de sa forsa moral, lo día en que estigués privat del color guerrer que 'l caracteriza, diferenciantlo de tots los demás d' oposició.

Encara acceptant literalment nostre sentir, será sempre la Comunió carlista personificada en Don Cárlos una esperansa y no un temor, no precisament per la consideració de que estriba á vegadas la salut del cos en la amputació de un de sos membres, que altra cosa no es la guerra, sino que hasta 'ls mateixos que avuy rebutjen nostra cooperació es molt possible s'amparin demá en nosaltres, com únich baluart contra 'l qual s' ha d' estrellar la revolució, *gracias al prestigio qu' hem recullit en tres guerras cívils.*

Petits foren, per altre part, nostra fe y nostre entusiasme, si per desastres suferts en lluytas qual fi s' ha lograt ab menyspreu y no ab noblesa y armas de bona lley, 'ns jutjessim impotents per conseguir en ocasió més propensa lo que abans no lográrem.

¿Nos alegraríam recordant nostras passadas glorias militars, si 'ns jutjessim incapassos de revifarlas, suposat que no arribarem á la meta de nostres desitjos?

No per cert, y en tal cas no tindría rahó de vida *El Estandarte Real*, que á la vegada que dignificar á los héroes de nostras guerras, perpetuant sas hassanyas, se proposa alentar á la entussiasta joventut carlista, y educarla militarment per si arribés lo cas de defensar

algun altre día ab las armas la bandera de la Relligió y de la Pátria.

Anem á acabar repetint lo que ja antes hem apuntat; que no tenim inconvenient en que sigan aceptadas com genialitats nostras exclusivas moltes de las ideas apuntadas aquí; però hasta aixís, tenim la següritat complerta d' haver interpretat lo pensar y sentir de los més de nostres lectors, com també lo de la majoria inmensa dels que 's van batre en los camps de batalla per l' ensenya gloriosa de Deu, de la Pátria y del Rey.

FRANCISCO DE P. OLLER.

El Centro ha contestat al precedent article, afirmant, com ja suposavam, qu' está conforme ab totas las apreciacions políticas en ell contingudas, si bé creu qu' avuy no vol Don Carlos guerra civil.

Lo mateix pensém nosaltres; però lo qu' avuy sería temeritat, podría demá resultar lògich y hasta forsós.

Y sinó, 'l temps y 'l sufragi universal dirán si teníam ó no rahó en desconfiar dels lliberals, per més que 'ns ofereixin lluytar dins la legalitat.

LO FILL DE LA ORACIÓ

ALS JOVES CARLISTAS

¿Recordau, aymats companys,
quant un jorn á Deu pregavem
units en torn del altar?...
¿Quins eran nostres afans?...
Llavores, ¿qué demanavem?...
Que Deu se dignás tornar
salut, forsa y benestar
al Princep que tant amavem.

De aquella fetxa en recort
desitja l' estimació
dels que lleals remaném
(y ho serém fins á la mort):
lo desitj, si val á dirho,
que prompte á Espanya vejém
al R. que naltros volém
ab lo *Fill de la oració.*

Y esperant el sol naixent
que ha de vení á redimir
la *llibertat* verdadera,
fassém propósit patent
de tots aná á combati
per nostra Santa Bandera:
y en la campanya derrera,
ó guanyám ó hem de morí.

A. VIDAL Y VAQUER.

Palma, juliol de 1890.

A FABI ¿EH?

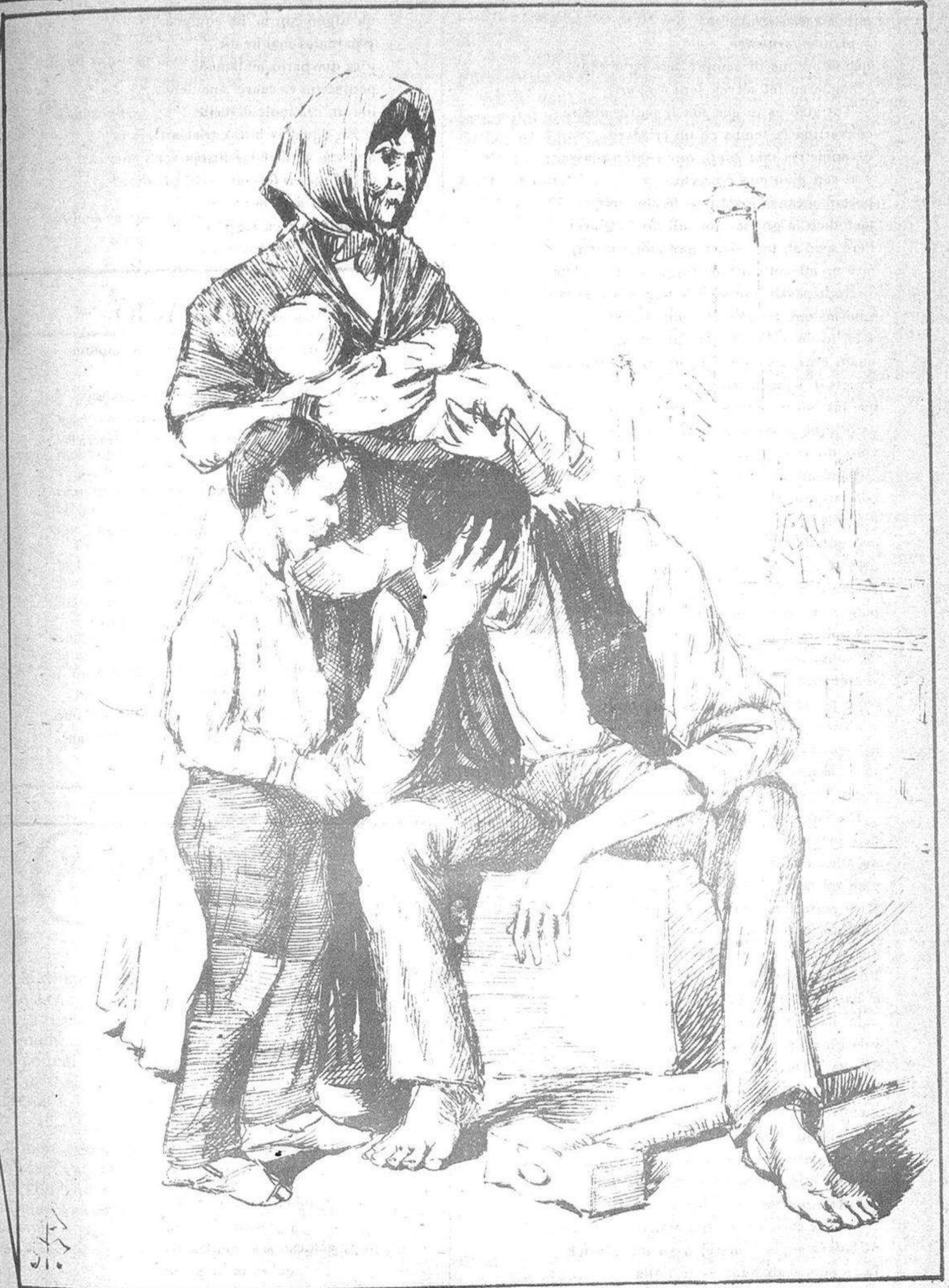
EPÍSTOLA INMORAL

Aquests, Fabi ¡ay dolor! qu' ara contemplas
camps plens de soletat, plantas mitj secas,
enderrocats palaus, museus y temples,
que serveixen de niu á las xibecas,
que hi viuhén llargandaixos,
que hi corren moltes *ratas* pe'ls llochs baixos,
y ab armonías raras
que causan un efecte molt contrari,

Pels polítichs trapassés
un mon d' alegrías es;

Pero pei trevallador
es mon de fam y dolor.

s' hi aixecan etzabaras
y plantas *jaramago*,
que si no que tú sempre has sigut vago,
t' hagueren fet servey sent *potecari*;

Tot aixó es lo que fou la patria nostra
convertida fa temps en un criadero
de ministres tant *curts*, que sentan plassa,
y al cap d'un mes de serho
portan encar la grassa en lo sombrero;
¡qué dich la grassa! no; vull dir la glassa.
Peró aixó sí, tots ells tenen molta *alma*;
mes no adelantém fets: tinguém més calma.

No 't pensis que aquí 't faig una revista
com las que temps atrás engiponavas
y en lo diari d'en Brusi publicavas
quant eras, com soch jo, un trist periodista.
Tú ets d'aquella trepa
que las bonas noticias sempre atrapa;
peró jo no faig córrer may cap Pepa,
volia dir cap papa.

Ja sé que si 't mal-parlo, jo, y t' afronto,
com are pots fer corre' 'l *palo-santo*
me pots doná' un mal tonto;
¡ay, que dich jo! un mal tanto;
peró tú no ho farás, porque m' aprecias,
encara que t'en diga una de grassa,
puig entre bons amichs tot aixó passa.

Com ets tant curt de *vista*,
me causa una impressió d' alló més trista
véuret ministre d' Ultramar; veurás:
¿cóm podrás vigilar regions llunyeras
si ab tot y treginá' aquestas ulleras
no veus cap mica més enllá del nas?
Jo 't prometo, si trobo algun trampista,
portá 'l devant ta bestia, dich, ta vista.

De fixo no estarás al tant encara
dels successos dels moros de Melilla,
qu' atacan soldats nostres, en cuadrilla,
y ab tot descarro me 'ls hi plantan cara;
y fas perfectament en fe 'l pagés,
puig no fou res alló que á tants esvara,
quatre fochs, quatre tiros, total res.
Per ser ministre bó com tú, á tot hora
s' ha de tenir tranquilitat y fora.

M' han dit qu' are treballas,
y la gloria per tú tota 't reservas,
de que 'l Duch de Tetuán entri 'n *conservas*
lliurant després ab ell cent mil batallas
y convertint la deuda que hi há á Cuba.
Ja fas bé; pe 'ls pochos días
qu' has de viure aquí dins lo Ministeri
val més buscar ben bonas companyías
qu' arribin hont no arriba ton senderi.

Salut y sort. No soch d'aquesta colla
de cessants que 't marejan ab son cántich.
Ja te pots acabar tot lo de l'olla
que té un menjar més fi l'

ANGEL ROMÁNTICH.

Post-data.

Ja haurás notat

qu' algun cop m' he equivocat
y paraulas mal he dit,
y es que parlo malament
perque 'm va caure' una dent.....
fou un cas molt divertit.

En aquellas horas tristas
que van arribar las llistas
del Ministeri format,
al véuret á tu ministre
tremolá lo meu *registre*
y 'm deixá desdentegat.

MEDITACIÓ

Quant ne toca lo bronz de la campana
á missa matinal,
y veig, lluny de ciutat, la gent joyosa
á dins l' esglesia entrar.....

Quan miro respectuós, al fill, la destra
besá á son pare aymat,
y dibuixá en lo pá ab la ganiveta
lo signe sacrossant.....

Quan oviro en l' altar formant aureola
lo poble agenollat,
y lo fum del incens, com nuvolada
lo temple perfumar,

y sento 'l soroll d' armas confonentse
ab cántichs celestials,
y contemplo lo lema, en las banderas
espurnadas de sanch.

de *Deu y Patria y Rey*..... encara, exclamo,
¡hi há pátria!.... encara hi han,
covats per la més gran y noble IDEA,
los gèrmens de DEMÁ.

A.

CAMPESTRE

No hi passém pas vora 'l marge,
no hi passém pas.
Lo blat al camp no s' hi gronxa;
tot es segat.

Lo blat al camp no s' hi gronxa;
tot es rostoll,
y á mí 'l camp aixís feréstech
me causa dol.

Ja no hi trobarém rosellas
ni papallons;
no hi sentirém cantar guatllas....
tot es rostoll.

S' ajauhen las corretjolas
per sobre 'l camp,
y aclocan sas campanetas.....
qu' es mort lo blat.

No hi passém pas vora 'l marge,
passém pe 'l bosch.
Allí hi cantan las cigalas
y 'ls rossinyols.

Trobarém camí de l' era
 carreta y bous,
 que van traginant las garbas
 d' aquell blat ros.

Demá quant pe 'l cim la serra
 lo sol trau nas,
 veurás com trotan las eugas
 batent lo blat.

Adeu, camps de blat preciosos,
 adeu, adeu.

Ja no hos podré torná á veurer
 fins l' any que ve.

AUCELLET DE PAPER.

SOLETATS

Pausadament van alsantse
 las brumas pardas del bosch,
 ¡mortalla fúnebre y negre
 que cubreix, de nit, al mon!
 En la solitaria ermita
 ressonan las vibracions
 ab que anuncia la campana
 que ja es l' hora d' oració.

Poch á poquet va aixecantse
 la lluna allá 'n l' horisó,
 y van recobrant llum nova
 los seus pállis resplandors.

Calla la campinya rasa;
 plega 'l murmuri 'n lo bosch;
 la ciutat s' entrega al somni;
 l' oronell parla d' amors.....

Jo vaig passejant ab calma
 per un caminet, tot sol,
 saboreijant eixas fondas
 soletats de nit al bosch.

ÁNGEL ROMÁNTICH.

CEBIDORIAS

En lo dilluns de la present setmana li fou robat lo rellotje á nostre director, no tenint per qué dir que no l' hi han tornat, á pesar de que en la tapa s' hi llegeix lo seu nom.

No podém afirmar si 'l *rata* es lliberal d' un ó altre color; pero sí assegurém que no es carlí ni cosa que l' hi sembli.

*.

Lo molt excés d' original nos obliga á aplassar pera 'l següent número la publicació d' un article dedicat al conegut republicá senyor Vallés y Ribot, donantli una forta fregada d' orelles per las atrocitats políticas que 's permeté dir á Capellades, ab motiu del viatge *triumfal* qu' acaba de fer á aquella població.

*.

Hi há moments en la vida que fins un arriba á compeixer als enemichs més enconats.

Y en lo período que estém atravessant casi bé es de planyer lo partit conservador.

Que encare no arriba á fer los gastos per los sustos que reb.

A la madeixa de las *huelgas* que súfría, deu agre-garsi lo de Melilla, que 's va complicant de día en día.

Ab lo qual se veu ben clarament que 'n Cánovas, á pesar del seu talent y de la seva diplomacia, no passa de ser un bon jan que busca la conveniencia.

No preocupantse gens ni mica de que perillin lo territori espanyol y 'l bon nom de la pátria.

Nos créyam que hauría escarmentat després d' *alló* de las Carolinas. Pero, ca, encare ho fá més malament. Molt més que 'n Sagasta.

*.

Y á propòsit, quan va ocórrer lo del *llaud* «Miguel y Teresa», los conservadors deixaren *tamaño* á n' en Sagasta, tractantlo d' inepte y de moro y fins de traïdor de la pátria.

Pero are ha vingut lo cas de lluhirse en Cánovas fent tot lo que no va fer en Sagasta, á qui podia dar una lliadó.

Pero res d' aixó.

L' atach d' avuy ha estat molt més gran é injust.

Y la reparació menos important.

Pera no fer res, ni s' ha enterat lo Ministeri dels ver-daders sucesos de Melilla.

Aquesta deixadesa per un poble que va guerrejar 700 anys contre 'ls moros, es vergonyant.

Mercés al lliberalisme, prompte arribarém á dignes de ser esclaus.

*.

La qüestió obrera, ó sia de las vagas, va de baixa. Se diu que regna gran divisió entre 'ls obrers, per-que aquestos han vist que eran explotats per los seus capdills.

¡Quant cert es alló de que no *hay peor cuña que la de la misma madera!*

Las doctrinas socialistas comensan á dar los seus fruyts. Y encare pitjors cosas veurém.

*.

Per metamórfosis las que s' han celebrat en la Casa gran.

Han entrat ab armas y bagatjes dintre la confraría conservadora lo senyor Milá y Pi y en Banyolas.

Lo cambiar de casaca los hi há valgut á l' un ser nombrat primer tinent d' alcalde y al altre la octava y presidir la Comissió de consums.

Ans los ressellats eran objecte de befa y despreci.

Avuy se 'ls premia ab una tenencia d' alcaldía.

Per aixó la moralitat administrativa está baix cero.

*.

Aquesta setmana han estat denunciats dos periódichs y pres un director d' ells.

En cambi hi hagué dos robos en un día, quals au-tors, efectivament, segueixen sens novetat.

*.

La premsa de tots colors polítichs se lamenta fá temps de lo indecent que escriuhen alguns periódichs y de lo obscenos que son alguns grabats que publican.

Y á pesar d' aquestas denuncias, ignorém que 'l se-nyor González Solesio haje prés cap determinació res-pecte dit abús.

¡Quina llástima que no manifesti igual zel en tot lo senyor Gobernador!

INTERVIEW

—¿Que diuen que no s' ha acabat encare l' efervescencia?....
 —Y cá, home cá; la paciència del Govern s' acabará primer.

ANUNCIS

Fábrica de cotillas de varias classes
 — de —

HILLAS DE DUAT
 ENVIO A PROVINCIAS
 Archs, 4, tenda y Sagristans, 5, 3.ª. 1.^a
BARCELONA

VERDADER Y MAGNÍFICO REGALO
 á n' els subscriptors de
LO CRIT D' ESPANYA
 d' un gran grabat del Sagrat Cor de Jesús, per 2 pessetas, acompanyant l' adjunt cupó fins al 31 d' Agost.

Val hasta 31 d' Agost.	ESTAMPERIA de Ntra. Sra. de la Mercé
2 pessetas exemplar.	CUPÓ PRIMA
	Val per ..... exemplars
	Archs, 7, Tenda. — BARCELONA

Per 3 pessetas se remet certificat.
 Dirigir los pedidos á D. Mariano de la C. Codina, Archs, 7, tenda.
BARCELONA

EL Estandarte Real
 Ilustració MILITAR CARLISTA
 Plas. 7'50 l' any
SE SUSCRIU en AQUESTA ADMINISTRACIO

GENEROS DE PUNT
 -- de --

GONZALO COMELLA
 3, Carrer de la Boqueria, 3.
BARCELONA
 TANCAT LOS DIAS DE FESTA

ENQUADERNACIONS
 en un dia luxosas y senzillas en lo taller de
PENELLA Y BOSCH
 Molas, 29, prop la de Fontanella.
BARCELONA

ESTAMPERIA de NTRA SRA. DE LA MERCE
 de MARIANO DE LA C. CODINA
 Taller d' imatjes de fusta, de totas classes.
FÁBRICA DE MARCHS
 Oleografias, Cromos, Grabats, Felicitaciones, presas, etc.
ENVÍO A LAS AMÉRICAS
 Tancat los días de festa. — ARCHS, 7, TENDA